

Biegli powoływani w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni

Katarzyna Staciwa

Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15

Artykuł analizuje wyzwania systemu prawnego związane ze zjawiskiem seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni z perspektywy roli biegłych powoływanych w postępowaniach karnych. Autorka podkreśla dynamiczny charakter zmian zachodzących w tej przestrzeni oraz wynikającą z tego potrzebę adaptacji stosowania przepisów prawa i wypracowanych praktyk do nowych form przestępczości.

Wśród zagadnień dotyczących biegłych uwzględniono wyjaśnienie pojęcia biegłego, kategorii biegłych, a także ich pozycji procesowej w postępowaniu karnym. Szczególną uwagę poświęcono często powoływanym biegłym z zakresu: badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, antropologii, seksuologii, psychiatrii oraz psychologii. Wśród aktualnych wyzwań podano przykłady braku jednolitych standardów opiniowania, metodologii oraz narzędzi, co może wpływać na jakość wydawanych opinii, a w konsekwencji – na ich przydatność dla organów procesowych. Podkreślono potrzebę opracowania systemowych rozwiązań technologicznych, takich jak krajowa baza CSAM, oraz narzędzi służących do wymiany informacji o wartościach hash, z której mogliby korzystać biegli. Wskazano także na konieczność realizacji zadań z zakresu identyfikacji osób pokrzywdzonych (ang. victim identification), powoływania biegłych we właściwej kolejności, a także na potrzebę indywidualnego podejścia do określania zakresu ich zadań – zwłaszcza poprzez formułowanie pytań uwzględniających kontekst danego postępowania karnego. Autorka podkreśla również znaczenie dbałości o dobrostan psychiczny biegłych, szczególnie w przypadku kontaktu z treściami przedstawiającymi wykorzystanie seksualne dziecka (ang. Child Sexual Abuse Material, dalej: CSAM).

We wnioskach znalazło się nawiązanie zarówno do korzyści płynących ze współpracy biegłych z zakresu badań informatycznych/cyfrowych nośników danych, antropologii oraz seksuologii na gruncie opinii kompleksowej, jak i ujednoliconego podejścia do powoływania

biegłych z zakresu seksuologii w przypadku podejrzanego/oskarżonego o czyn zabroniony, związany z nacechowanymi seksualnie, potencjalnie niezgodnymi z prawem treściami z udziałem małoletniego. Zasygnalizowano również konieczność wypracowania narzędzi wspierających badanie takich treści oraz możliwość wykorzystania wiadomości specjalnych biegłych innych dziedzin, takich jak analiza kryminalna czy lingwistyka kryminalistyczna. Artykuł stanowi istotny głos w dyskusji nad skutecznością ochrony dzieci w cyberprzestrzeni poprzez podnoszenie kwalifikacji przez biegłych i dostosowywania praktyk organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości do wyzwań współczesności.

Słowa kluczowe:

biegły; CSAM; seksualne wykorzystywanie dzieci

Wstęp

Wśród badaczy i klinicystów przeważa opinia o tym, że seksualne wykorzystanie dziecka stanowi dla niego szkodliwe doświadczenie z powodu „braku gotowości rozwojowej dziecka na przyjęcie takiej formy kontaktu seksualnego, który należy do repertuaru doświadczeń osób dorosłych” (Beisert, Izdebska, 2012, s. 48). Doświadczenie to utożsamia się najczęściej w przestrzeni publicznej z czynem zabronionym, do którego cech należy cielesny kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z dzieckiem (Staciwa, 2024a, 2024b). Ostatnie lata przyniosły jednak znaczące zmiany w postrzeganiu zachowań z zakresu zjawiska seksualnego wykorzystywania, czego najlepszym dowodem jest wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z lutego 2024 r.¹ Dotyczył on dwudziestoletniego mężczyzny, który m.in. zmuszał do rejestrowania i przekazywania nacechowanych seksualnie treści osiem dziewczynek w wieku 10–17 lat, by potem szantażować je ich upublicznieniem w celu wymuszenia kolejnych zachowań (Senkowska, 2024)². Wyrok obejmował m.in. uznanie oskarżonego za winnego popełnienia czynów z art. 197 §2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (dalej: k.k.)³. Zastosowanie w takich okolicznościach przepisu kojarzonego

1 <https://www.rp.pl/prawo-karne/art39881041-sprawca-wirtualnego-gwaltu-nie-jest-bezkarny-potwierdza-to-najnowszy-wyrok>

2 W pracy nad artykułem Autorka korzystała z narzędzia Microsoft 365 Copilot w celu formułowania, strukturyzowania oraz sprawdzania spójności napisanego przez nią tekstu. Wszystkie cytowane źródła zostały zweryfikowane przez Autorkę.

3 T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383.

powszechnie z przestępstwem kontaktowym, do czynów dokonanych wyłącznie w cyberprzestrzeni, jest dowodem na to, że ustawę karną o ogólnym charakterze można zastosować także w nowych okolicznościach faktycznych.

Powyższy przykład pokazuje, jak skomplikowane mogą być postępowania karne dotyczące seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni i z jakimi wyzwaniami mierzą się aktualnie przedstawiciele organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Dynamiczny rozwój środowiska cyfrowego powoduje, że pojawiają się w nim zarówno nowe metody popełniania tradycyjnych przestępstw, jak i nieznane wcześniej rodzaje zachowań, co może powodować trudności natury konceptualnej przy opisie nowych stanów faktycznych. Wśród nich należy wskazać przede wszystkim trudności związane z przypisaniem znaczenia takich zachowań dla użytkowników cyberprzestrzeni, zwłaszcza na wczesnym etapie diagnozy, np. przy kwalifikacji prawnej. W dyskursie publicznym spotyka się zarówno stanowiska, zgodnie z którymi polskie prawo karne – mimo częstych zmian przepisów – nie zapewnia dzieciom wystarczającego poziomu ochrony przed seksualnym wykorzystaniem w cyberprzestrzeni (np. Skórzewska-Amberg, 2019), jak i poglądy określające kazuistyczne nowelizowanie przepisów, stanowiące próbę nadążania za rozwojem technologii, mianem „błędnego koła” (Gardocka, 2024).

Złożoność i interdyscyplinarność zjawiska seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni stwarza również wyzwania związane z pozyskiwaniem materiału dowodowego, w tym dowodów cyfrowych, służących ustaleniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia postępowania karnego. Specyfika tych postępowań powoduje nie tylko częstą konieczność rozstrzygnięcia zagadnień wymagających „wiadomości wykraczających poza normalną, powszechną dla przeciętnego człowieka wiedzę”, co wymusza konieczność zasięgnięcia opinii biegłego (SA we Wrocławiu, 2014), lecz także równie częstą potrzebę koncentrowania się przez biegłego zarówno na samym sprawcy czynu zabronionego, jak i na pozostawionych przez niego danych cyfrowych.

Celem artykułu jest przedstawienie wyzwań systemu prawnego związanych z przestępczością seksualną wobec dzieci w cyberprzestrzeni, ze szczególnym uwzględnieniem roli i kompetencji biegłych powoływanych w postępowaniach karnych z tego zakresu. W tym celu zastosowano metodę badawczą w postaci analizy literatury (źródeł wtórnych), uzupełnioną w pojedynczych przypadkach analizą orzecznictwa. Główny problem badawczy, który poddano diagnozie, dotyczy określenia wyzwań i potrzeb systemu prawnego oraz praktyki opiniodawczej w zakresie powoływania i współpracy biegłych w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni. Diagnozy dokonano poprzez analizę problemów szczegółowych, obejmujących specjalności biegłych

powoływanych w takich postępowaniach, ich kompetencje i zadania, a także główne trudności i luki – prawne oraz praktyczne – w zakresie opiniowania i współpracy interdyscyplinarnej. Szczególną uwagę poświęcono wybranym wyzwaniom towarzyszącym opiniowaniu sędowo-seksuologicznemu w sprawach dotyczących podejrzanych lub oskarżonych o czyny zabronione, obejmujących m.in. ocenę treści potencjalnie niezgodnych z prawem o charakterze seksualnym i z udziałem małoletnich, a także kolejność wypowiedzania się biegłych oraz zakres opinii i kierowanych do nich pytań.

Biegli powoływani w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni

Uwagi ogólne

Termin „biegły” nie został zdefiniowany w żadnym przepisie dotyczącym postępowania karnego, dlatego w ustaleniu jego znaczenia pomocne będzie sięgnięcie do *Słownika Języka Polskiego PWN*. Zgodnie z tym źródłem biegły to „specjalista w danej dziedzinie” lub „mający dużą wprawę, doświadczenie w danej dziedzinie” (SJP, 2026). Z kolei „biegły sądowy” to „osoba powołana przez sąd do wydawania opinii w zakresie posiadanych wiadomości fachowych” (SJP, 2026). W tej części artykułu omówiono ogólne zagadnienia dotyczące kategorii i pozycji procesowej biegłych występujących w procesie karnym: biegłych sądowych, biegłych *ad hoc*, biegłych opiniodawców oraz biegłych konsultantów. Dodatkowo poruszono kwestię pozycji procesowej instytucji naukowych i specjalistycznych oraz biegłych prywatnych.

Przepisy dotyczące biegłych, będących w postępowaniu karnym pomocnikami organu procesowego, regulujące zwłaszcza ich powoływanie oraz zasady sporządzania opinii, zawarto w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego⁴ (dalej: k.p.k.). W art. 193 §1 k.p.k. znajduje się podstawa powołania biegłego, którą jest „stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy”, wymagające posiadania „wiadomości specjalnych”. Przepisy nie definiują tego rodzaju wiadomości, poza doprecyzowaniem w §12 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2025 r. w sprawie biegłych sądowych⁵, że są to zarówno wiadomości teoretyczne, jak i praktyczne „w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności”. Nie będą nimi zatem „te

---

4 T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 46.

5 Dz.U. z 2005 r., nr 15, poz. 133.

wiadomości, które są dostępne dla dorosłego człowieka o odpowiednim doświadczeniu życiowym, wykształceniu i zasobie wiedzy ogólnej” (SA we Wrocławiu, 2014).

Opinia biegłego jest odrębnym i szczególnym środkiem dowodowym w postępowaniu; nie można jej zastąpić inną czynnością dowodową, np. przesłuchaniem świadka (SN, 1999 i 2007), podobnie jak nie jest możliwe korzystanie z zasobów wiedzy specjalnej członka składu orzekającego lub funkcjonariusza organu procesowego, prowadzącego postępowanie przygotowawcze, nawet jeśli taką wiedzę posiadają (SN, 1982). W literaturze przedmiotu można znaleźć ugruntowane stanowiska wskazujące, że po dowód z opinii biegłego należy sięgać jedynie wtedy, gdy jest to rzeczywiście celowe i niezbędne (Widła, 1992). Powoływanie biegłego jest zatem nieuzasadnione, gdyby jego wiedza miała służyć wyjaśnieniu kwestii o marginalnym znaczeniu dla rozstrzygnięcia sprawy (Hofmański, Zgryzek, Sadzik, 2007). Z drugiej zaś strony organ procesowy musi zasięgnąć opinii właściwego biegłego w przywołanych w art. 193 §1 okolicznościach, inaczej bowiem naraża się na wystąpienie w postępowaniu uchybień, np. ustalenia faktów bez wymaganych dowodów (Kłak, 2012).

Wspomniane powyżej rozporządzenie stanowi podstawę prawną działalności biegłych sądowych, w odróżnieniu od biegłych *ad hoc*. Do grona takich biegłych zaliczają się osoby dysponujące wiadomościami specjalistycznymi, wpisane na listę biegłych przez prezesa właściwego sądu okręgowego. Decyzję w sprawie powołania lub odmowy powołania na stanowisko biegłego sądowego podejmuje prezes sądu okręgowego w formie decyzji administracyjnej. W §12 pkt 1 tego aktu prawnego wymieniono kryteria, które powinna spełniać osoba ubiegająca się o ustanowienie biegłym sądowym. Może to być zatem osoba, która: 1) korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich; 2) ukończyła 25 lat życia; 3) posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności, dla której ma być ustanowiona; 4) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego; 5) wyrazi zgodę na ustanowienie jej biegłym. Po złożeniu przyrzeczenia osoba ustanowiona biegłym sądowym uzyskuje uprawnienia do sporządzania opinii na zlecenie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze w zakresie właściwej dziedziny nauki, techniki, sztuki, rzemiosła lub innych specjalistycznych umiejętności, dla której została powołana. Wydając opinię, biegły korzysta z tytułu biegłego sądowego wraz ze wskazaniem posiadanej specjalności oraz sądu okręgowego, przy którym go ustanowiono. Kadencja biegłego sądowego wynosi pięć lat i kończy się z upływem roku kalendarzowego, w którym upływa ten okres.

Drugą kategorię biegłych stanowią biegli *ad hoc*, wskazani w art. 195 k.p.k. Status takiego biegłego może uzyskać każda osoba niewpisana na listę biegłych sądowych, jeśli wiadomo, że ma „odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie”. Ponadto przepis

ten mówi o zobowiązaniu takiej osoby do pełnienia czynności biegłego. Oznacza to, że sąd oraz organ prowadzący postępowanie przygotowawcze mogą według własnego uznania powoływać biegłych zarówno spośród osób wpisanych na listę biegłych sądowych, jak i spoza tej listy, pod warunkiem posiadania przez te osoby odpowiednich kwalifikacji zawodowo-specjalistycznych w danej dziedzinie oraz braku zastrzeżeń co do ich bezstronności. Dowód z opinii biegłego *ad hoc* traktowany jest równoważnie z dowodem z opinii stałego biegłego sądowego.

Według literatury przedmiotu biegły może odgrywać rolę zarówno opiniodawcy, jak i konsultanta w toku postępowania (np. Wilk, 2019, Jachimowicz, 2025). Pierwszy z nich samodzielnie przeprowadza czynności w ramach ekspertyzy, która polega na wykonaniu badań w oparciu o niezależnie wybrane metody badawcze i przedstawieniu opinii opartej na ich wynikach. W tym przypadku biegły jest samodzielnym źródłem dowodowym, a jego opinia, o ile wydano ją w oparciu o postanowienie organu procesowego, będzie traktowana jako środek dowodowy. Z kolei, według M. Jachimowicza (2025), biegły konsultant to osoba, której rolą jest wspieranie sądu lub organu odpowiedzialnego za postępowanie przygotowawcze. Odbywa się to poprzez udział w czynnościach dowodowych prowadzonych przez organy procesowe (np. eksperyment procesowy – art. 211 k.p.k., okazanie – art. 173 k.p.k.), udzielanie im pomocy i wskazówek dotyczących ich przebiegu, a także interpretowanie zgromadzonych wyników. W praktyce biegły konsultant pełni funkcję pomocnika organu procesowego, a nie odrębnego źródła dowodowego, nie przeprowadza czynności badawczych i nie opiniuje.

Poza biegłymi sądowymi oraz *ad hoc* możliwość wydania opinii mają również instytucje naukowe lub specjalistyczne (art. 193 §2 k.p.k.), zwłaszcza w sprawach wykraczających poza możliwości biegłych indywidualnych, przy czym ustawa procesowa nie zawiera definicji takich podmiotów. Jak podnosi M. Jachimowicz, dowód z ich opinii poczytywany jest za odmianę dowodu z opinii biegłego, co skutkuje obligatoryjnością uznania, iż sama instytucja jest rodzajem biegłego. Autor ten zauważa ponadto, że biegłym jest zawsze osoba fizyczna – również w sytuacji, gdy opinię wydaje instytucja naukowa lub specjalistyczna: „bezpośrednim wykonawcą badań i opiniującym jest określony ekspert lub eksperci” (2025, s. 86).

Wśród ogólnych informacji dotyczących biegłych powinna znaleźć się wzmianka na temat opinii prywatnych, będących ekspertyzami o charakterze pozasądowym. W przeciwieństwie do opinii przygotowywanej przez biegłego powołanego przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze opinia prywatna sporządzana jest na zamówienie jednej ze stron postępowania. Konsekwencją takiej sytuacji jest to, jak zasadnie przyjął Sąd Najwyższy, że „opinie prywatne, czyli pisemne

opracowania zlecone przez innych uczestników postępowania aniżeli uprawnione organy procesowe, nie są opiniami w rozumieniu art. 193 w zw. z art. 200 §1 k.p.k. i nie mogą stanowić dowodu w sprawie” (2008). W obowiązującym stanie prawnym nie wskazano kryteriów, które powinna spełniać osoba będąca biegłym prywatnym, zwana także *quasi*-biegłym, ani wymóg prowadzenia ich rejestru.

Specjalności biegłych powoływanych w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni

Ze względu na wysoki stopień złożoności postępowań karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni w ich przebiegu może uczestniczyć nawet kilku biegłych, posiadających specjalistyczną wiedzę z różnych dziedzin. Niniejsza część artykułu przedstawia omówienie specjalności biegłych najczęściej występujących w tego rodzaju postępowaniach wraz z uwagami dotyczącymi stosowanych przez nich metod i narzędzi oraz zakresu sporządzanych opinii.

Biegły z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych

Specyfika postępowania karnego dotyczącego seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni w pewnym stopniu determinuje kolejność wypowiedzi ekspertów wspierających organ procesowy w rozstrzygnięciu sprawy. Charakterystyczna dla początkowej fazy takiego postępowania konieczność zabezpieczenia cyfrowych nośników danych sprawia, że pierwszym z nich będzie najczęściej biegły zajmujący się technicznym pozyskiwaniem materiału dowodowego z tych nośników, w tym treści potencjalnie niezgodnych z prawem. Mając na uwadze różnorodność spotykane w praktyce, na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto połączone określenie „biegły z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych”, aby podkreślić merytoryczną właściwość obu specjalności kryminalistycznych dla analizowanego zagadnienia.

Specjalność tego biegłego zostanie omówiona na podstawie publicznie dostępnych informacji, w szczególności zamieszczonych na stronach internetowych Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji⁶ (dalej: CLKP) oraz laboratoriów

---

6 Zgodnie z zarządzeniem Nr 61 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 kwietnia 2022 r. w sprawie tymczasowego regulaminu organizacyjnego Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji (Dz. Urz. KGP z 2022 r., poz. 177) w strukturze organizacyjnej tej jednostki organizacyjnej Policji znajduje się komórka organizacyjna pod nazwą Wydział Badań Dokumentów i Informatyki Śledczej.

działających przy komendach wojewódzkich Policji (dalej: LK KWP)⁷. Zgodnie z treścią publikacji CLKP pt. *Zakres badań informatycznych* CLKP, 2026b) badania z zakresu informatyki śledczej stanowią „bardzo zróżnicowaną grupę czynności dowodowych zaliczanych do badań kryminalistycznych”, przy czym zdaniem autorów różnorodność ta wynika z wielu rodzajów cyfrowych nośników danych badanych w policyjnych laboratoriach kryminalistycznych oraz z szerokiego zakresu spraw karnych, w których zabezpiecza się takie urzędnictwa. W dalszej części tej publikacji można przeczytać, że „głównym zadaniem informatyki śledczej, jako wyspecjalizowanej gałęzi nauk sądowych, jest odczytanie informacji zapisanych na badanych urządzeniach oraz odтворzenie aktywności użytkowników (zarówno pokrzywdzonych jak i podejrzanych)”. Z zamieszczonego w tym samym miejscu wykazu badań, wykonywanych wyłącznie w CLKP, a także tych realizowanych zarówno w CLKP, jak i w LK KWP, można z kolei dowiedzieć się więcej o zakresie czynnościach wykonywanych przez policyjnego biegłego. Do pierwszej grupy należą: „analiza pamięci (memory forensic), odczyt nośników uszkodzonych oraz odczyt nośników zaszyfrowanych”, natomiast do drugiej:

- zabezpieczanie danych z systemów informatycznych i cyfrowych nośników danych;
- wykonywanie kopii cyfrowych nośników danych;
- odczyt zawartości urządzeń mobilnych;
- odzysk danych usuniętych;
- odczyt nośników uszkodzonych (w zakresie posiadanych możliwości technicznych);
- badania sprzętu komputerowego i urządzeń peryferyjnych;
- ustalanie i analiza zawartości cyfrowych nośników danych za wyjątkiem:
(...) ustalania płci i wieku osób zarejestrowanych w plikach oraz charakteru ich treści (np.: pornografia, erotyka, przemoc itp.)⁸.

Charakterystykę wybranego profilu biegłego uzupełniają informacje o drugiej specjalności, tj. badania cyfrowych nośników danych. Z publikacji zamieszczonych na stronach internetowych Podkarpackiej i Łódzkiej Policji (Policja Podkarpacka, 2026), opracowanych na podstawie Decyzji nr 166 z dnia 29 czerwca 2018 r. Dyrektora CLKP⁹, można się dowiedzieć, które czynności znajdują się

7 Dokumentacja dotycząca metodologii badań informatycznych oraz badań cyfrowych nośników danych wykonywanych przez biegłych policyjnych nie jest udostępniana publicznie, co uniemożliwiło jej uwzględnienie w niniejszym opracowaniu. Zdarzają się jednak publikacje biegłych pozapolicyjnych, w których opisano stosowane metody i narzędzia (np. Krać-Batyra, Sidor, Dejko, 2023).

8 <https://clkp.policja.pl/clk/informatyka-sledcza-w-c/zakres-badan-informatyc/153024,Zakres-badan-informatycznych.html>

9 Pełna treść tego dokumentu nie jest publicznie dostępna.

w zakresie biegłego tej specjalności, a które powinien wykonać tzw. certyfikowany specjalista. W pierwszym przypadku wymieniono:

- badania identyfikacyjne utrwalonych obiektów i miejsc na podstawie zapisów wizualnych (odzieży, pojazdów, numerów identyfikacyjnych, logo);
- badania identyfikacyjne urządzeń służących do utrwalania obrazu;
- badania zapisów wizualnych pod kątem określenia metod i śladów ingerencji w zarejestrowany obraz, badania mające na celu ustalanie wymiarów obiektów w oparciu o utrwalony obraz;
- dokonywanie innych ustaleń możliwych do stwierdzenia w oparciu o analizę zapisu wizualnego (np. selekcja materiału, ustalenie czasu rejestracji obrazu, miejsca rejestracji, sprzętu użytego do rejestracji);
- zakres czynności certyfikowanego specjalisty cyfrowych nośników danych¹⁰.

W przypadku certyfikowanego specjalisty będą to:

- wykonywanie kopii obrazu z zapisów wizualnych;
- rejestracja czynności procesowych;
- wyodrębnianie z zapisów wizualnych kadrów i ich edycja;
- wykonywanie dokumentacji poglądowych;
- zabezpieczanie danych z nośników cyfrowych;
- wykonywanie kopii binarnych nośników cyfrowych;
- odczyt zawartości telefonów komórkowych;
- przeglądanie, wstępna selekcja i konwertowanie plików;
- zabezpieczenie zapisów z cyfrowych rejestratorów obrazów¹¹.

Dotychczas zaprezentowane informacje powinny potwierdzić, że w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni zastosowanie mieć będą czynności biegłego należące do obu specjalności – badań informatycznych oraz badań cyfrowych nośników danych. Podstawowe działania polegają na ujawnieniu informacji zapisanych na cyfrowych nośnikach, a następnie ich analizie pod kątem przydatności w danym postępowaniu. Wśród nich znajdują się zarówno informacje o samych nośnikach, jak i dane cyfrowe o zachowaniu i treściach użytkownika. Sprawdzenie, czy wśród pozyskanych danych znajdują się potencjalnie niezgodne z prawem treści z udziałem małoletnich, należy uznać za kluczową czynność,

---

10 <https://clkp.policja.pl/clk/informatyka-sledcza-w-c/zakres-badan-informatyc/153024,Zakres-badan-informatycznych.html>

11 Tamże.

którą biegły powinien wykonać. W przypadku ujawnienia zapisów wizualnych tego rodzaju istotne będzie przeprowadzenie dalszych badań identyfikacyjnych utrwalonych na nich obiektów i miejsc, dotyczących co najmniej selekcji wizerunków małoletniego oraz potencjalnego sprawcy czynu zabronionego, lokalizacji obojga, a także czasu i miejsca rejestracji zapisów. Pomocne będzie ponadto ustalenie informacji odnoszących się do używanego oprogramowania, posiadanych kont (zarówno w otwartej części internetu, jak i w tzw. darknecie), wraz z nazwami użytkownika i hasłami, a także danych o kontaktach, w tym tych związanych z płatnościami internetowymi.

Biegły z zakresu antropologii

Postęp technologiczny znacząco przyczynił się do możliwości przechowywania ogromnych ilości danych na zabezpieczonych nośnikach cyfrowych, co z jednej strony umożliwi organom ścigania i organom procesowym dostęp do bogatego materiału dowodowego w formie wizualnej, a z drugiej – rodzi konieczność jego właściwego zabezpieczenia i kompleksowego opracowania (Brzozowski, 2023). Zapisy wizualne, odczytane lub odzyskane przez biegłego z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, mogą dotyczyć wielu obiektów, w tym osób różnej płci i wieku. Zawężenie tego zbioru do konkretnej płci oraz stopnia dojrzałości płciowej będzie możliwe dzięki wykorzystaniu specjalistycznej wiedzy eksperta z zakresu antropologii, przy czym im dokładniejszy i wyraźniejszy jest wizerunek danej osoby, tym większą wartość zyskują przeprowadzone przez niego badania.

Zgodnie z literaturą przedmiotu spośród metod badawczych stosowanych przez wskazanego biegłego jedynie dwie uznaje się za samodzielne: metodę foto-antropometryczną oraz morfologiczno-opisową. Pierwsza opiera się na dokonywaniu pomiarów w oparciu o wizerunki fotograficzne, natomiast druga polega na klasyfikacji cech morfologicznych osoby zarejestrowanej na zdjęciu lub filmie oraz przyporządkowaniu ich do odpowiednich kategorii opisowych zgodnie z wytycznymi antroposkopii kryminalistycznej (Brzozowski, 2023, CLKP, 2026a). W tym miejscu warto wspomnieć, że system klasyfikacji cech budowy ciała oraz jego poszczególnych elementów na potrzeby kryminalistyki został opracowany już w XIX w. przez francuskiego policjanta i naukowca Alphonse'a Bertillona (1893) i od tego czasu stał się fundamentem rozwoju nowoczesnych metod identyfikacji osób, wielokrotnie udoskonalanym i adaptowanym do potrzeb współczesnych badań kryminalistycznych.

W postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni biegły z zakresu antropologii często sięgają po Skalę Oceny Dojrzewania Płciowego (ang. *Sexual Maturity Rating*, dalej: skala Tannera). Opracowali

ją w latach 60. XX wieku J. Tanner i współpracująca z nim A. Marshall na podstawie długoterminowych obserwacji klinicznych. Jest to pięciostopniowy system klasyfikacji służący do oceny etapów dojrzewania płciowego u dzieci i młodzieży. Ocenia się w nim rozwój zewnętrznych narządów płciowych, owłosienia łonowego oraz w przypadku dziewcząt rozwój piersi, a u chłopców – powiększanie się jąder i prącia (Marshall, Tanner, 1966; Marshall, Tanner, 1970). Należy jednak wziąć pod uwagę, że skala Tannera służy wyłącznie do oceny stadium dojrzewania płciowego, a nie do precyzyjnego określania wieku chronologicznego (liczonego w latach) (np. Kaplowitz, Oberfield, 1999).

Warto podkreślić, że okoliczności uzasadniających powołanie biegłego z tego zakresu w kontekście tematyki opracowania jest więcej. Może na przykład zaistnieć potrzeba porównania wizerunków fotograficznych w celu identyfikacji osoby lub określenia stopnia podobieństwa między poszczególnymi postaciami. Zdarza się też powołanie biegłego z zakresu antropologii do oceny etapu dojrzewania płciowego osoby przedstawionej na zdjęciach przesyłanych podejrzanemu lub oskarżonemu, co może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia, czy działał on w błędnym przekonaniu co do wieku osoby, z którą się komunikował.

Biegli z zakresu seksuologii, psychiatrii i psychologii

Choć specjalności biegłych wymienione w tytule reprezentują różne dziedziny nauki, w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni mogą pojawić się sytuacje wymagające ich współpracy. Ramy niniejszej pracy nie pozwalają na szczegółowe omówienie opiniowania w ramach każdej z tych specjalności z osobna, dlatego w tej części przedstawiono sytuacje wymagające wspólnego działania.

Seksuologia sądowa jest interdyscyplinarną dziedziną wyodrębnioną z seksuologii klinicznej, charakteryzującą się stosunkowo szerokim zastosowaniem we wspieraniu organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. A. Depko i A. Krasowska wskazują, że w sferze potrzeb praktyki sądowej, obok opiniodawstwa sądowo-seksuologicznego, znajdują się również leczenie i opieka specjalistyczna wobec preferencyjnych sprawców przestępstw seksualnych oraz – coraz częściej – opracowywanie profilu kryminalnego nieznanego sprawcy w sprawach o przemoc seksualną (Depko, Krasowska, 2023b). W przypadku potrzeby wymienionej jako pierwsza, zgodnie ze wspólnym stanowiskiem Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego i konsultanta krajowego w dziedzinie seksuologii A. Depki w sprawie kwalifikacji seksuologów wydających opinie seksuologiczne w postępowaniach sądowych, za takich specjalistów mogą być uznani tylko

lekarze specjaliści seksuolodzy oraz psychologzy specjaliści psychoseksuolodzy (PTS, 2025). Pierwszy z nich musi posiadać dyplom lekarza specjalisty seksuologa – numer tej specjalizacji w wykazie to 0758. W zakresie jego wypowiedzi znajdą się problemy seksualne o podłożu medycznym – np. wyjaśnia on motywy i zachowania badanej osoby w kontekście postawionych jej zarzutów, wykonuje bądź zleca badania specjalistyczne w celu przeprowadzenia diagnostyki różnicowej analizowanego problemu (Depko, 2023a). Z kolei psycholog specjalista psychoseksuolog to według informacji podanych w przywołanym stanowisku psycholog, który zgodnie z ustawą z dnia 24 lutego 2017 r. o uzyskiwaniu tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia¹² uzyskał specjalizację z psychoseksuologii, o której mowa w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie specjalizacji w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia¹³. Głównym zadaniem tego biegłego jest przeprowadzenie diagnozy psychologiczno-seksuologicznej danej osoby. Warto jednak zauważyć, że „diagnoza psychologiczna ma w stosunku do diagnozy medycznej charakter komplementarny, nie zaś konkurencyjny czy alternatywny”, a jej wartością dodaną jest możliwość odwołania się do struktury osobowości, zaburzeń w jej funkcjonowaniu, motywacji, sposobów adaptacji, radzenia sobie z problemami oraz funkcjonowania w systemach społecznych (Czerederecka i in., 2023, s. 917). W kontekście analizowanego zagadnienia szczególną wagę będzie mieć precyzyjna diagnoza osobowości, „uwzględniająca zarówno jej aktualnie funkcjonujące mechanizmy, zaburzenia w realizowaniu integracyjnych, adaptacyjnych zadań, jak i szczegółową, rozwojową analizę kształtowania się aktualnie funkcjonujących zmiennych psychologicznych” (s. 991). Przywołany tutaj podział wskazuje, że biegłych seksuologów nie należy traktować jako specjalistów o jednakowych kompetencjach. Choć dysponują oni wspólnym zasobem wiedzy z zakresu seksuologii, ich zróżnicowane specjalizacje pozwalają uwzględnienie – odpowiednie do zakresu tych kompetencji – szerszego tła czynu oraz jego sprawcy¹⁴.

W przypadku roli psychiatry wobec podejrzanego/oskarżonego opinia tego specjalisty powinna zawierać ocenę:

- poczytalności w chwili popełnienia czynu;
- aktualnego stanu zdrowia psychicznego;
- zdolności do udziału w czynnościach procesowych;

---

12 T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 342.

13 Dz.U. z 2023 r., poz. 1771.

14 Zagadnienia te zostały szeroko omówione w nowej edycji dwutomowej *Seksuologii*, red. M. Grabski, M. Lew-Starowicz, M. Beisert, PZWL, która ukazała się po zakończeniu pracy nad publikacją (27.02.2026).

- czy stan zdrowia psychicznego pozwala na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny;
- czy w przypadku stwierdzenia zaburzeń psychicznych, upośledzenia umysłowego, uzależnienia od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych czy anomalii osobowości sprawcy, które wymagają odpowiedniego postępowania leczniczo-terapeutycznego, powinien on odbywać ewentualną karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym;
- czy w przypadku stwierdzenia niepoczytalności określonej w art. 31 §1 k.k. oraz ustalenia sprawstwa podejrzanego/oskarżonego niezbędne jest umieszczenie go w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym (Gałęcki, 2022).

W postępowaniach karnych dotyczących omawianej problematyki podstawowe zadania biegłego z zakresu seksuologii – w odniesieniu do potencjalnego sprawcy czynu zabronionego o podłożu seksualnym – dotyczą postawienia bądź wykluczenia rozpoznania zaburzeń preferencji seksualnych lub/oraz dokonania oceny prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przez niego w przyszłości czynu zabronionego przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej innych osób. Szczegółowe omówienie tych zadań wykracza poza zakres tej pracy. Warto jednak wspomnieć, że w przypadku szacowania ryzyka powrotności do przestępstwa, jak wskazuje D. Baran (2023), opiera się ono na identyfikowaniu występowania różnorodnych czynników ryzyka recydywy, zmieniających się w czasie i wzajemnie powiązanych, „co do których empirycznie potwierdzono związek pomiędzy ich wystąpieniem a zwiększonym prawdopodobieństwem powrotu do przestępstwa”, przy czym znaczenie ma również ustalenie zakresu i siły ich oddziaływania oraz cech pozwalających na kontrolę tego zagrożenia (s. 57). Wglądu w podejście do wykonania tych zadań dostarcza obserwacja A. Depki (2022), który wskazuje, że „istotną cechą opiniowania sądowo-seksuologicznego w sprawach karnych jest rozkład akcentów pracy biegłego”. Autor ten podkreśla wieloetapowość opiniowania, składającego się z następujących czynności:

- szczegółowa analiza akt sprawy;
- badanie podmiotowe, przedmiotowe i diagnostyczne;
- wywód logiczny;
- wnioski (s. 271).

Zgodnie z normą wyrażoną w art. 202 §3 k.p.k. biegły lekarz seksuolog jest powoływany do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych. Jest to jedna z nielicznych sytuacji, w których k.p.k. jednoznacznie określa specjalność biegłych koniecznych do ustalenia istotnych

okoliczności wymagających rozstrzygnięcia w toku postępowania karnego, a zarazem jeden z przykładów łączenia specjalności biegłych. Zgodnie z §1 tego artykułu opinię dotyczącą stanu zdrowia psychicznego oskarżonego powinni sporządzać co najmniej dwaj biegli lekarze psychiatry, przy czym dodatkowo, na ich wniosek – zgodnie z §2 – możliwe jest powołanie biegłego lub biegłych innych specjalności. Biegły lekarz seksuolog, podobnie jak biegły psycholog seksuolog, może również zostać powołany do wydania opinii ustnej przed orzeczeniem sądu zabezpieczającego, o którym mowa w art. 93a §1 k.k., albo nakazów i zakazów wskazanych w art. 39 pkt 2–3 k.k. (art. 354a §1 pkt 3 k.p.k), a także przed udzieleniem warunkowego przedterminowego zwolnienia wobec skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej z art. 197–203 k.k., popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art. 162 §1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy; dalej: k.p.w.¹⁵). Obu specjalistów ustawodawca wymienia ponadto w art. 11 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób¹⁶. Na gruncie tego przepisu ich zadaniem jest uczestnictwo w ustaleniach dotyczących osób z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Na zakończenie należy wspomnieć, że biegły z zakresu seksuologii może zostać powołany także do wydania opinii dotyczącej potencjalnie niezgodnych z prawem treści z udziałem małoletnich, ujawnionych na cyfrowych nośnikach danych. Zagadnienie to zostanie szerzej omówione w dalszej części publikacji.

Aspekty praktyczne – dyskusja

Perspektywa biegłych

Wyzwania związane z brakiem rozwiązań systemowych

Na gruncie analizowanego w tej pracy zagadnienia szczególnie widoczny jest brak rozwiązań systemowych, opartych zwłaszcza na dostępnych możliwościach technologicznych. Autorka niniejszego artykułu wielokrotnie wypowiadała się na temat dwóch z nich, tj. krajowej bazy CSAM i wymiany informacji o wartościach *hash*¹⁷, wskazując

---

15 T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 911.

16 T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1689.

17 Wartość *hash* jest unikalna dla każdego pliku. W dużym uproszczeniu jest ona wynikiem operacji matematycznej (funkcja skrótu) i ma postać ciągu znaków, różniącego się w zależności od zastosowanej funkcji (Staciwa, 2024b).

na liczne korzyści, które ze sobą niosą (Staciwa, 2021a, 2021b, 2024a, 2024b, 2024c). O ile możliwość korzystania z funkcjonalności krajowej bazy CSAM powinna być zastrzeżona wyłącznie na potrzeby organów ścigania, o tyle drugie z proponowanych rozwiązań może znaleźć zastosowanie w środowisku biegłych, zwłaszcza w przypadku wypowiedzania się przez nich co do treści należących do tej kategorii. W dużym uproszczeniu rozwiązanie to polega na przesłaniu binarnego zapytania „tak/nie?“, czy dany materiał jest wcześniej sklasyfikowanym i skategoryzowanym CSAM, co należy do zadań analityków infolinii zrzeszonych w stowarzyszeniu INHOPE(2026), niektórych formacji policyjnych oraz moderatorów zatrudnionych w sektorze prywatnym. Opisywana komunikacja odbywa się bez konieczności przesyłania danego pliku, ponieważ nadana mu wartość *hash* jest porównywana za pośrednictwem dedykowanego interfejsu ze zbiorem lub zbiorami takich wartości, tworzonymi przez wyspecjalizowane, w tym odpowiednio przeszkolone podmioty (np. zbiór policyjny, zbiór infolinii). Biegły, którego zadanie polegałoby np. na wypowiedzeniu się co do zawartości dostarczonych do badania nośników cyfrowych, mógłby w ten sposób otrzymać informacje odnośnie do znanych treści, co pozwoliłoby mu skupić się na materiałach nowych, jeszcze niesklasyfikowanych i nieskategoryzowanych. W obecnej sytuacji, kiedy takiej możliwości nie ma, biegły jest narażony na ryzyko wielokrotnego kontaktu z treściami, które były już analizowane przez innego specjalistę, a nawet przez niego samego.

Brak rozwiązań systemowych przekłada się również na to, że w praktyce czynności biegłych z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych koncentrują się przede wszystkim na wsparciu organu procesowego w ustaleniu, czy zachowanie podejrzanego/oskarżonego wyczerpuje znamiona art. 202 k.k. Dotyczy to zwłaszcza zachowań opisanych w §3, §4, §4a, czyli produkowania, utrwalania lub sprowadzania, przechowywania lub posiadania w celu rozpowszechnienia treści pornograficznych z udziałem małoletniego albo ich rozpowszechniania lub prezentowania, utrwalania, przechowywania, posiadania lub uzyskiwania dostępu. Priorytetem powinno być natomiast takie określenie zadań biegłego, aby wyniki jego badania posłużyły do ustalenia, kogo przedstawiają zapisy wizualne. Zgodnie z zakresem czynności obowiązującym biegłych policyjnych nie powinni oni wypowiadać się co do płci ani wieku takich osób; czym innym jest jednak ujawnienie przez nich charakterystycznych obiektów, które mogą mieć kluczowe znaczenie w przypadku badań porównawczych, prowadzonych np. przez biegłego z zakresu antropologii (Europol, 2026)¹⁸. Takie badania

---

18 Przykładem działań z zakresu *victim identification* jest inicjatywa Trace an Object, realizowana przez Europejskie Centrum ds. Walki z Cyberprzestępczością.

mogą dotyczyć wyselekcjonowanych ze zdjęć lub wideo przedmiotów lub elementów odzieży celem porównania ich z pomieszczeniem, w którym przebywało dziecko, lub z odzieżą potencjalnego sprawcy czynu zabronionego.

W tym miejscu należy zauważyć, że biegli wydający opinie w sprawach dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni są narażeni na przeciążenie emocjonalne i psychiczne (Slane i in., 2018; Mitchell i in., 2023; Gullon-Scott, Johnson, 2024). Wynika ono przede wszystkim z konieczności obcowania z materiałami o szczególnym charakterze. Ekspozycja (zwłaszcza długotrwała) na obrazy i opisy przemocy seksualnej wobec dziecka może prowadzić do nasilonych reakcji stresowych, obniżenia nastroju, zaburzeń snu czy poczucia odrętwienia emocjonalnego, a w skrajnych przypadkach – do pojawienia się objawów zbliżonych do zespołu stresu pourazowego. Z tego względu niezwykle istotnym elementem ich pracy powinna być systematyczna dbałość o własny dobrostan psychiczny. Pomocne może być w tym zakresie wypracowanie rytuału ochronnego, którego istotą jest wyraźne oddzielanie pracy od innych aktywności (np. College of Policing, 2019).

Wyzwania związane z opinią dotyczącą nacechowanych seksualnie, potencjalnie niezgodnych z prawem treści z udziałem małoletniego

Omówienie wyzwań przywołanych w tytule tej części opracowania należy rozpocząć od wyjaśnienia pojęcia „treści pornograficzne”. W polskim Kodeksie karnym ustawodawca nie zawarł jego definicji, tym samym pozostaje ono ocenne. Zamiast tego w niektórych przypadkach określił znamiona odnoszące się ich różnych kategorii: „z udziałem małoletniego”, „związane z prezentowaniem przemocy lub postępowaniem się zwierzęciem” albo przedstawiające „wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej”. Wyjaśnienia pojęcia „treści pornograficzne” w rozumieniu art. 202 k.k. dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z 2010 r., zgodnie z którym takie treści

to zawarte w utrwalonej formie (np. film, zdjęcia, czasopisma, książki i obrazy) lub nie (np. pokazy na żywo), prezentacje czynności seksualnych człowieka (zwłaszcza ukazywanie organów płciowych człowieka w ich funkcjach seksualnych), i to zarówno w wymiarze niesprzecznym z ich biologicznym uwarunkowaniem, jak i czynności seksualnych człowieka sprzecznych z przyjętymi w społeczeństwie wzorcami zachowań seksualnych (SN, 2010).

Jedna z jego tez dotyczyła ponadto istoty pornografii, którą zdaniem sądu jest „przekaz określonej idei (treści), a nie jedynie udokumentalizowanej rejestracji

określonego wydarzenia faktycznego” (SN, 2010). Późniejszy wyrok z 2017 r., dotyczący przepisu art. 202 k.k. i pojęcia „treści pornograficzne”, wskazywał na cechy, „których łączne występowanie pozwala na uznanie treści ocenianego przekazu za pornograficzny”, tj. 1) przedstawianie płciowości i życia płciowego człowieka, 2) koncentrowanie się wyłącznie na technicznych aspektach płciowości i życia płciowego z pominięciem wszelkiej warstwy intelektualno-personalitycznej, 3) ukazywanie ludzkich narządów płciowych w ich funkcjach seksualnych, 4) przebijająca z treści przekazu główna intencja twórcy, jaką jest wywołanie podniecenia seksualnego u odbiorcy (SN, 2017). Dla omawianego zagadnienia istotne będzie ponadto wyjaśnienie pojęcia „pornografia dziecięca¹⁹”, które można znaleźć w postanowieniach Sądu Najwyższego z 2020 i 2021 r. Zgodnie z ich treścią pojęcie to oznacza „jakikolwiek materiał, który wizualnie przedstawia dziecko uczestniczące w rzeczywistej lub udawanej czynności wyraźnie seksualnej lub jakiegokolwiek przedstawianie narządów płciowych dziecka w celach głównie seksualnych” (SN, 2020 i 2021).

Ustalenia przedstawione powyżej mogą rodzić pytania zarówno o sposób podejścia do oceny opisanych treści, jak i metody oraz narzędzia wykorzystywane w takiej ocenie. Jak wcześniej wspomniano, w tego rodzaju sprawach może zostać powołany biegły z zakresu seksuologii, choć w praktyce zdarza się to rzadko (Bogacki, 2023). Z tej perspektywy konieczne wydaje się doprecyzowanie, że – zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Sąd Najwyższy – zadaniem tego biegłego jest dokonanie charakterystyki potencjalnie niezgodnych z prawem treści z udziałem małoletniego z seksuologicznego punktu widzenia, a więc ustalenie, w jakim stopniu dany materiał może wywoływać pobudzenie seksualne u odbiorcy lub określonej grupy odbiorców. Jak wskazał Sąd Najwyższy w swojej interpretacji:

biegły seksuolog posiada wiadomości specjalne jedynie w zakresie ustalenia hipotetycznego wpływu danej prezentacji na potencjalnego odbiorcę w płaszczyźnie jego reakcji emocjonalnych, w tym seksualnych. Żaden biegły, w tym i biegły seksuolog, nie jest w stanie zastąpić Sądu w ocenie istnienia tego znamienia w danej prezentacji (SN, 2010).

Sąd stwierdził ponadto, że znamię „treści pornograficzne”, użyte w dyspozycji art. 202 §3 k.k., jest pojęciem prawnym, a nie medycznym czy seksuologicznym

---

19 Posługiwanie się terminem „pornografia dziecięca” jest obecnie krytykowane jako stygmatyzujący i krzywdzący dla poszkodowanych dzieci przekaz. Pornografię należy zaliczyć do przemysłu rozrywkowego przeznaczonego dla osób dorosłych, w którym udział – poza przypadkami naruszenia prawa – odbywa się za ich świadomie wyrażoną zgodą. Materiały przedstawiające seksualne wykorzystywanie dzieci stanowią dowody popełnienia czynów zabronionych na ich szkodę i tak należy je traktować (Staciwa, 2024a).

(SN, 2010). Podobne stanowisko prezentuje J. Warylewski (2019), który wskazuje, że „powoływanie biegłych seksuologów dla oceny pornograficzności określonych treści nie ma żadnego racjonalnego uzasadnienia, jest błędem i do błędów w postępowaniu karnym może prowadzić”. Rozróżnienie to ma zasadnicze znaczenie, dlatego nie można uznać za prawidłowe sformułowania w postanowieniu o powołaniu biegłego pytania w rodzaju: „Czy na cyfrowych nośnikach danych znajdują się treści pornograficzne z udziałem małoletniego?”. Nieprawidłowe będzie również sformułowanie „przeprowadzono ocenę treści pornograficznych z udziałem małoletniego”, stosowane przez biegłych, gdyż – podobnie jak wskazane powyżej pytanie – zakłada ono *a priori* istnienie tego znamienia w danej prezentacji.

Warylewski zauważa również, że wymienione wcześniej „kwalifikowane treści pornograficzne” są podzbiorem „treści pornograficznych”, które stanowią ich nadzbiór. Mieszczą się w nich wszystkie wyróżnione kategorie, z wyjątkiem „treści pornograficznych przedstawiających wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej”, gdzie zachodzi stosunek rozłączności. Autor ten zaznacza także, że dla właściwego stosowania wymienionych nazw (znamion typów czynów zabronionych z art. 202 k.k.) konieczna jest wiedza, jakie są desygnaty (elementy) każdego z tych zbiorów oraz wskazuje ich przykłady (s. 113). Z perspektywy tematyki niniejszej pracy istotne będzie przywołanie proponowanych przez niego desygnatów nadzbioru treści pornograficznych, a także treści pornograficznych z udziałem małoletniego oraz treści pornograficznych zawierających wizerunek małoletniego. Są one następujące:

pkt 1.: treści pornograficzne – obcowanie płciowe hetero- i homoseksualne, stosunki oralne, analne i waginalne oraz niektóre inne czynności seksualne²⁰, takie jak: masturbacja, penetracja z użyciem przedmiotów, defekacja, ejakulacja lub mikcja na inną osobę. Treści pornograficzne mogą ukazywać realnie istniejące osoby dorosłe w trakcie wyżej wskazanych czynności lub ich wytworzony albo przetworzony wizerunek (np. „gry” komputerowe). Treści pornograficzne dotyczą nie tylko obrazów (zdjęcia, filmy, rzeźby, rysunki, malowidła, prezentacje „na żywo”, przedstawienie teatralne, rewiowe, kabaretowe), ale również słów drukowanych – pism, druków (książki, czasopisma, afisze) i przekazu fonicznego (wykład, piosenka, audiobooki). Muszą się charakteryzować brakiem jakiegokolwiek kontekstu poza seksualnym. Nie są treścią

20 Autor zauważa, że pojęcie „innych czynności seksualnych” jest tak szerokie (obejmuje m.in. pocałunek w usta, obejmowanie, dotykanie i poklepywanie osoby ubranej), że nie można uznać prezentacji wszelkich innych od obcowania płciowego czynności seksualnych za treści pornograficzne i przywołuje uchwałę SN z dnia 19 maja 1999 r., I KZP 17/99, OSNKW 1999, nr 7–8, poz. 37.

pornograficzną takie treści, które ukazują wyłącznie nagą osobę lub osoby (włącznie z prezentacją genitaliów; piersi – dot. kobiet) w kontekście zachowań innych niż ewidentnie seksualne, np. grupa tzw. nudystów (naturystów) w czasie gry w siatkówkę plażową, w czasie kąpieli, zabawy, opalania się;

pkt 2.: treści pornograficzne z udziałem małoletniego – to, co pkt 1, lecz z udziałem małoletniego, czyli osoby poniżej 18. roku życia. Małoletni nie może być jedynie obecny, konieczny jest jego udział w obcowaniu płciowym lub niektórych innych czynnościach seksualnych. Mogą to być treści z udziałem wyłącznie małoletniego, wyłącznie małoletnich lub małoletniego (małoletnich) i osób (osoby) dorosłych (powyżej 18. roku życia). Problemy z ustaleniem wieku małoletniego, który musi istnieć w rzeczywistości, rozstrzygnąć mogą np. opinie medyczne na temat budowy morfologicznej i rozwoju narządów płciowych oraz piersi (u dziewcząt); (...)

pkt 4.: treści pornograficzne z wizerunkiem małoletniego – to, co w pkt 1, 3 albo 4²¹ (z wyłączeniem pkt 2), zawierające wytworzony (rysunek, obraz, kreacja, komiks, animacja, sceny odgrywane przez osoby dorosłe ucharakteryzowane na małoletnie) wizerunek małoletniego lub wizerunek przetworzony, czyli z wykorzystaniem jako źródła rzeczywistego małoletniego, którego obraz został przetworzony, w szczególności zniekształcony, wyretuszowany w sposób uniemożliwiający identyfikację małoletniego lub przetworzony w inny sposób (np. z użyciem filtrów w programie graficznym – m.in. pastelizacja) (s. 114–115).

Jednym z wyzwań w analizowanym obszarze jest brak standardów opiniowania sądowo-seksuologicznego w przypadku podejrzanego/oskarżonego o czyn związany z nacechowanymi seksualnie, potencjalnie nielegalnymi treściami z udziałem małoletniego. Tymczasem, jak zauważa P. Bogacki (2023), pominięcie na etapie gromadzenia dowodów opinii biegłego z zakresu seksuologii

nie pozwala ustalić faktów istotnych z punktu widzenia zastosowania odpowiedniej terapii w warunkach wolnościowych w przypadku wymierzenia kar wolnościowych, jak również zastosowania programu resocjalizacyjno-terapeutycznego w warunkach zakładu karnego w przypadku skazania na karę bezwzględną pozbawienia wolności (s. 58–59).

Autor ten proponuje nawet wprowadzenie do k.p.k. przepisu nakazującego obligatoryjnie opiniowanie seksuologiczne sprawców przestępstw wykorzystania

---

21 W pkt 3 autor wskazał przykładowe desygnaty treści pornograficznych związanych z prezentowaniem przemocy, a w pkt 4 – z posługiwaniem się zwierzęciem.

seksualnego małoletniego, co „pozwoliłoby również objąć sprawców przestępstw wykorzystania treści pornograficznych w różnych odmianach czynności wykonawczej z udziałem dziecka” (s. 64).

Do istotnych luk należy także zaliczyć brak ujednoliconej metodologii – obejmującej zarówno metody, jak i narzędzia – umożliwiającej dokonanie opisu takich treści. Biegli, którzy są powoływani w takich przypadkach, sięgają po własne rozwiązania²² lub narzędzia opisane w literaturze, czego przykładem jest 10-stopniowa skala opracowana w ramach projektu COPINE (ang. *CO*mbating *PA*edophile *I*nformation in Europe, dalej: skala COPINE) (Quayle, 2008, 2005). Jak jednak zauważa J. Warylewski (2019), miała ona służyć do kategoryzacji treści a nie klasyfikacji pornografii (treści pornograficznych). Jego zdaniem była to próba „obiektywizacji oceny treści z udziałem małoletniego pod kątem ich potencjalnej szkodliwości” i wbrew jej pierwotnemu przeznaczeniu „zaczęła też być wykorzystywana jako wskaźnik szkodliwości popełnianych czynów, a nawet wskaźnik niebezpieczeństwa sprawcy” (s. 120–121).

Perspektywa organów procesowych

Kolejność wypowiedzania się biegłych

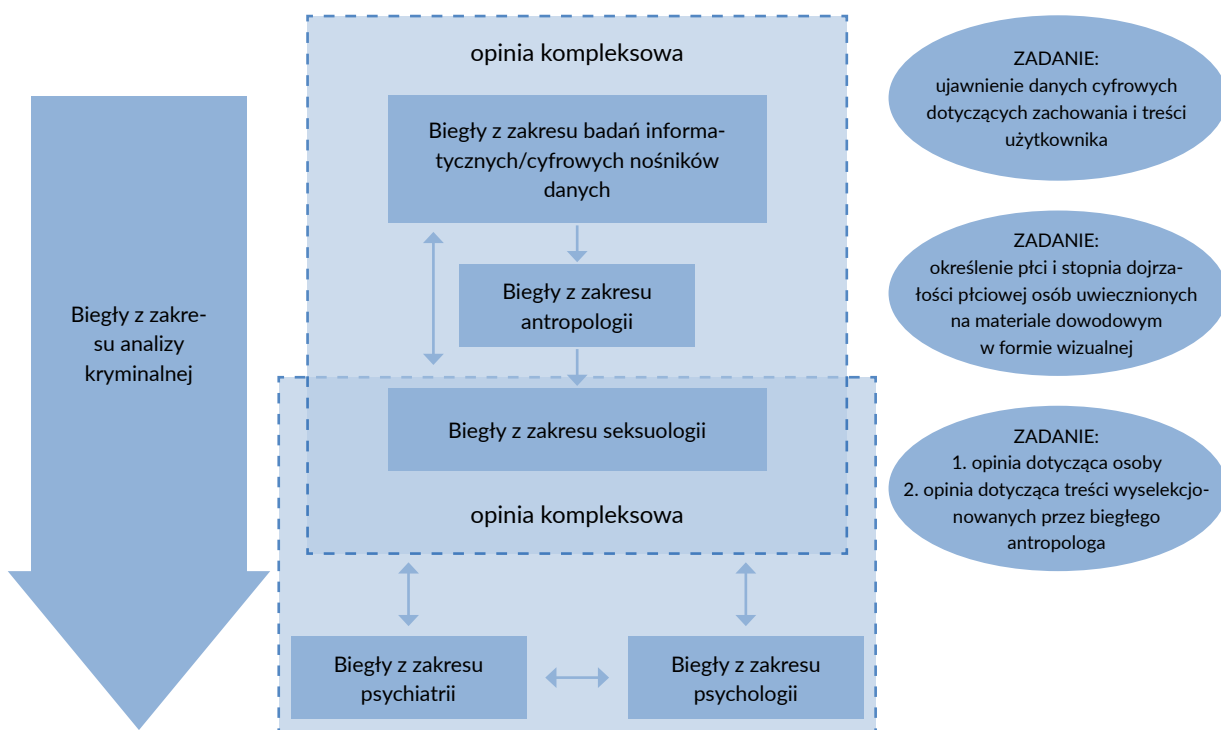
Spostrzeżenie o tym, że specyfika postępowania karnego w sprawach seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni do pewnego stopnia determinuje kolejność wypowiedzi ekspertów z różnych dziedzin, należy uzupełnić o to, że kolejność ta wpływa na dokonywane przez nich ustalenia. Przykładem takiej sytuacji może być ta, w której biegły z zakresu seksuologii prowadzi badanie wcześniej lub równoległe (bez konsultacji) z biegłym z zakresu badań informatycznych/cyfrowych nośników danych. Prowadzi to do wydania opinii bez uwzględnienia danych cyfrowych, których znaczenie zostanie omówione w dalszej części pracy, a ich analiza „może powiedzieć więcej o podejrzanym/oskarżonym, niż on sam, zwłaszcza kiedy nieuchronność kary nie jest dla niego czynnikiem motywującym do składania wyjaśnień” (Staciwa, 2024a).

Odpowiedzią na przywołane tutaj wyzwania może być zaproponowany poniżej model powoływania biegłych w postępowaniach karnych z zakresu seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni, dotyczących zwłaszcza podejrzanego o czyn zabroniony, związany z nacechowanymi seksualnie, potencjalnie niezgodnymi z prawem

---

²² Autorce znane jest podejście opracowane i wykorzystywane w Zakładzie Medycyny Sądowej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Opolu.

treściami z udziałem małoletniego. W jego centralnym punkcie znajduje się rekomendacja powoływania – w celu wydania opinii kompleksowej – zespołu biegłych z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, antropologii oraz seksuologii. Rozwiązanie to, w przeciwieństwie do powszechnie stosowanego modelu współpracy psycholog–psychiatra–seksuolog, pozostaje obecnie rzadko praktykowane, choć wspólne działanie tych biegłych w ramach jednego zespołu mogłoby przyczynić się do pogłębienia odpowiedzi na pytania postawione przez organ procesowy poprzez uwzględnienie szerszego kontekstu sprawy. W zaproponowanym podejściu istotne jest analizowanie profilu potencjalnego sprawcy czynu zabronionego z uwzględnieniem jego aktywności w cyberprzestrzeni z perspektywy zróżnicowanej i interdyscyplinarnej, a nie przez pryzmat każdej specjalizacji z osobna. W tym miejscu warto przypomnieć, że na gruncie art. 193 §3 k.p.k. w przypadku powołania biegłych z zakresu różnych specjalności to organ procesowy rozstrzyga o tym, czy mają oni przeprowadzić badania wspólnie i wydać jedną wspólną opinię, czy opinie odrębne.

Rys. 1. Schemat współpracy biegłych w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni ze wskazaniem na opinie kompleksowe

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z zaprezentowanymi wcześniej informacjami w pierwszej kolejności wypowiada się biegły z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, ujawniający dane cyfrowe oraz analizujący je pod kątem przydatności w postępowaniu karnym. Zakres wykonywanych przez niego badań wymaga jednak bieżących konsultacji z biegłym z zakresu seksuologii. Wyselekcjonowane przez niego potencjalnie niezgodne z prawem treści z udziałem małoletniego powinny następnie trafić do biegłego z zakresu antropologii, co pozwoli zawęzić ten zbiór według konkretnej płci oraz stopnia dojrzałości płciowej prezentowanej osoby. Rolą biegłego z zakresu seksuologii będzie w tym przypadku analiza ich przekazu w kontekście potencjalnego oddziaływania na odbiorcę lub odbiorców.

Z punktu widzenia poprawy efektywności czynności prowadzonych przez organ procesowy należy ponadto zauważyć, że potencjał ujawnionych danych mógłby zostać lepiej wykorzystany poprzez powoływanie w charakterze biegłego osoby dysponującej specjalistyczną wiedzą w zakresie interpretacji danych, w szczególności z zakresu analizy kryminalnej. Podstawowym zadaniem tego biegłego powinno być co najmniej zbadanie znaczników czasowych i relacyjnych aktywności podejrzanego/oskarżonego w cyberprzestrzeni, w tym udzielenie odpowiedzi na pytania: kto?, co?, gdzie?, kiedy?, dlaczego? i jak? (a także: jak często?, jak długo? itp.). Doświadczony biegły musi również zwrócić uwagę na postępowanie sprawcy z potencjalnie niezgodnymi z prawem treściami, w tym na sposób ich katalogowania, opisywania, usuwanie, przywracanie, zabezpieczanie dostępu. W odniesieniu do statusu procesowego tego biegłego należy przywołać interpretację W. Filipkowskiego (2025), zgodnie z którą obecny stan prawny pozwala na traktowanie tej osoby jako specjalisty, biegłego lub świadka. Autor wskazuje na lukę prawną, tj. brak bezpośrednich przepisów w Kodeksie postępowania karnego dotyczących analityka kryminalnego i analizy kryminalnej jako dowodu, co prowadzi do niekonsekwentnego stosowania i wątpliwości co do mocy dowodowej. Uregulowanie pozycji analityka kryminalnego z pewnością przyczyniłoby się do częstszego wykorzystywania jego wiedzy przez organy procesowe, co mogłoby przynieść wymierne korzyści dla toczących się postępowań, zwłaszcza w omawianym obszarze. W kontekście przedstawionych powyżej informacji warto też rozważyć wartość dodaną, którą mogliby wnieść biegli reprezentujący inne dziedziny, na przykład lingwistykę kryminalistyczną, zwłaszcza w zakresie analizy korespondencji prowadzonej między podejrzanym/oskarżonym a poszkodowanym dzieckiem.

Zakres opinii i pytania kierowane do biegłych

Zaprezentowane dotychczas analizy nie powinny pozostawiać wątpliwości co do tego, że elementów niezbędnych do skompletowania materiału dowodowego,

w tym składających się na profil potencjalnego sprawcy czynu zabronionego, należy poszukiwać wśród danych cyfrowych. Z tej perspektywy niezwykle istotne będzie prawidłowe określenie zakresu opinii oraz pytań zawartych w postanowieniu o powołaniu biegłego. W sytuacji, gdy pytania kierowane do biegłych są nieprecyzyjne lub (zwłaszcza) wykraczają poza zakres ich specjalności, może to prowadzić do obniżenia przydatności informacji przekazanych sądowi o okolicznościach mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (Staciwa, 2023).

W tym miejscu warto przywołać obserwację Autorki o tym, że szczególna uwaga powinna zostać poświęcona pytaniom kierowanym do biegłego z zakresu badań informatycznych/cyfrowych nośników danych. Wyjaśnia ona, że:

sposób formułowania pytań w postanowieniu o powołaniu biegłego tej specjalności może decydować o kierunkach dalszego przebiegu postępowania karnego, a zwłaszcza o tym, czy w postępowaniu zostaną zebrane informacje pozwalające na ustalenie kompletnego profilu aktywności sprawcy w cyberprzestrzeni (s. 54).

Niewłaściwe określenie zadań dla tego biegłego już na wczesnym etapie postępowania karnego może skutkować pominięciem istotnych dowodów. Przykładem może być sytuacja, w której biegły ujawni jedynie informacje dotyczące przechowywania lub posiadania potencjalnie niezgodnych z prawem treści z udziałem małoletnich, lecz nie wskaże już danych mogących świadczyć o ich rozpowszechnianiu. Zdaniem Autorki pytania zawarte w postanowieniu o powołaniu biegłego powinny odzwierciedlać indywidualny charakter postępowania, co – oprócz zwiększenia przydatności sporządzonej opinii – może prowadzić również do ujawnienia danych cyfrowych istotnych dla innych specjalistów, np. z zakresu seksuologii. Jako wadliwą praktykę wskazała powielanie pytań kierowanych do biegłego z innych postępowań, zbyt ogólny opis przedmiotu ekspertyzy lub nadmierne zawężanie jej zakresu. Za przykład takiego zawężenia uznała pytanie: „Czy na zabezpieczonych nośnikach cyfrowych znajdują się treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej 15. roku życia?”. W jej ocenie pytanie to wyklucza możliwość ujawnienia treści pornograficznych z udziałem małoletnich w wieku od 15. do 18. roku życia, które – poza tym, że ich posiadanie jest również zabronione – mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na przykład jako uzupełniające źródło informacji o preferencjach seksualnych posiadającej je osoby (Staciwa, 2024a).

W procesie diagnostyki osób podejrzanych/oskarżonych w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni szczególne znaczenie ma kompleksowe zestawianie informacji pochodzących z różnych etapów badania – podmiotowego, przedmiotowego oraz specjalistycznego.

Spostrzeżenie to należy jednak uzupełnić o wskazanie, że uzyskane w ten sposób informacje powinny być każdorazowo konfrontowane z materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, obejmującym zwłaszcza dane cyfrowe ujawnione w toku czynności procesowych. Dopiero tak ujęte, wieloźródłowe podejście umożliwia pełniejsze odtworzenie kontekstu zachowań, ocenę wiarygodności wyjaśnień oraz właściwą interpretację wyników badań specjalistycznych, szczególnie w sytuacji, kiedy „biegły seksuolog zazwyczaj nie może liczyć na rzetelną współpracę z opiniowanym, zatem każdy szczegół odnoszący się do jego zachowania zawarty w aktach sprawy może okazać się kluczowy dla rozpoznania” (Depko, 2022, s. 271). Zasadność tego podejścia potwierdzają również wypowiedzi dotyczące zdiagnozowanych ograniczeń standardowych czynności biegłego. Jak dalej zauważa A. Depko, wywiad seksuologiczny w przypadku badania sądowego

nie daje (...) rękami rzetelności z uwagi na postawę obronną występującą u większości badanych. (...) Takie osoby mają świadomość, że ujawniane przez nie informacje mogą być dla nich obciążające, zwłaszcza gdy odnoszą się do zachowań dewiacyjnych lub objętych zarzutami. Udzielają wówczas odpowiedzi zbywających lub skąpych, zaprzeczają faktom albo pomijają pytanie milczeniem (s. 272).

W podobnym tonie wypowiada się P. Gałęcki, który dodatkowo wskazuje, że „biegły powinien przykładać ogromną wagę do weryfikowania wypowiedzi badanego z wywiadem środowiskowym, danymi z akt sprawy, dostępną dokumentacją medyczną, a także z obserwacją badanego w trakcie badania ambulatoryjnego” (2022, s. 207). W sytuacjach, w których podejrzany/oskarżony może nie podawać prawdziwych informacji w wywiadzie albo w ogóle nie chce współpracować, jego profil użytkownika cyberprzestrzeni, na który składają się zachowania oraz treści wizualne, dostarcza bezcennego wglądu w jego osobowość, preferencje seksualne, fantazje i pragnienia. Dane cyfrowe mogą szczególnie uzupełnić istotne charakterystyki związane z relacjami społecznymi. Wśród tych, o których wiedza bywa przydatna dla organu wydającego postanowienie w sprawie karnej dotyczącej popełnionego przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, W. Oronowicz-Jaśkowiak i T. Gorajski (2018) wyróżniają system wartości, przekonań oraz postaw, a także stosunek do otoczenia społecznego wyrażający się poprzez wrogość lub ufność. Jako przykład istotnego wpływu na kształt ostatecznej opinii autorzy podają frustrację potrzeby akceptacji społecznej stwierdzoną u sprawcy w okresie poprzedzającym dokonanie czynu przestępczego. Ich zdaniem niezwykle istotne będą również „informacje o funkcjonowaniu poznawczym opiniowanej osoby, określenie jej poziomu funkcjonowania społecznego czy też historii nawiązywanych

bliskich związków romantycznych”. Inną obserwacją tych autorów jest ta dotycząca znaczenia wywiadu seksuologicznego, który – jak wskazano – „może być niedoszacowany przez biegłych opiniujących w sprawach o przestępstwa seksualne” (s. 29). Spostrzeżenie to odnosi się również do znaczenia informacji ujawnianych na cyfrowych nośnikach danych.

W świetle powyższych rozważań Autorka proponuje przykładowe brzmienie pytań kierowanych do powołanych w ramach opinii kompleksowej biegłych z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, antropologii oraz seksuologii:

- *Czy na nośnikach cyfrowych znajdują się potencjalnie niezgodne z prawem treści z udziałem małoletnich, tj. jakiegokolwiek materiału, który wizualnie przedstawia małoletniego uczestniczącego w rzeczywistej lub udawanej czynności wyraźnie seksualnej lub jakiegokolwiek przedstawianie jego narządów płciowych w celach głównie seksualnych?* Takie pytanie pozwala na ujawnienie zbioru danych cyfrowych, który następnie powinien zostać zweryfikowany przez biegłego z zakresu antropologii. Pytanie nie zawiera określenia „treści pornograficzne z udziałem małoletniego”, gdyż – zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego – istnienie znamienia „treści pornograficzne” zostanie ocenione przez sąd.
- *Czy na ujawnionych zapisach wizualnych znajdują się informacje pozwalające na identyfikację osoby lub miejsca?* Takie pytanie pozwala na zebranie informacji przydatnych w badaniach porównawczych.
- *Czy na ujawnionych zapisach wizualnych znajdują się wizerunki potencjalnych małoletnich, na których widoczne są uszkodzenia ciała?* Takie pytanie pozwala na zebranie informacji przydatnych w badaniach seksuologicznych i – zgodnie z wiedzą i doświadczeniem Autorki – należy do zadawanych bardzo rzadko.
- *Czy na ujawnionych zapisach wizualnych znajdują się wizerunki osób, których etap dojrzewania płciowego wskazuje na wiek poniżej 18. roku życia, w tym poniżej 15. roku życia?* Takie pytanie pozwala na ujawnienie danych cyfrowych dotyczących małoletnich we wskazanych przedziałach wiekowych bez niepotrzebnego zawężenia zakresu badania.
- *Czy możliwe jest ustalenie hipotetycznego wpływu wyselekcjonowanych treści z udziałem małoletnich na potencjalnego odbiorcę w płaszczyźnie jego reakcji emocjonalnych, w tym seksualnych?* Takie pytanie jest skierowane do biegłego z zakresu seksuologii.

Wnioski

W dostępnej literaturze przedmiotu można znaleźć opracowania poruszające zagadnienia dotyczące weryfikacji faktycznych kwalifikacji biegłych (np. Depko, 2023a), w tym weryfikacji „wiadomości specjalnych” biegłych sądowych oraz „odpowiednich wiadomości” w przypadku biegłych *ad hoc*. Z tego powodu we wnioskach zawarto jedynie zagadnienia uzupełniające ten obszar.

Nadrzędnym wnioskiem podsumowującym przeprowadzoną analizę jest stwierdzenie, że w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni pozyskiwany materiał dowodowy powinien być bezwzględnie uzupełniany o wypowiedzi biegłych oparte na danych cyfrowych. Kluczowe znaczenie ma w tym przypadku określenie zakresu czynności biegłego z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, który najczęściej jako pierwszy wypowiada się co do ich charakteru i zawartości. To właśnie ten biegły – o ile zostanie właściwie ukierunkowany pod względem powierzonych zadań – może pozyskać informacje niezwykle istotne z punktu widzenia biegłych innych specjalności.

Przedstawione w niniejszej pracy obserwacje z perspektywy organów procesowych mogą znaleźć zastosowanie w metodyce prowadzenia postępowań karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni. Zarówno wskazana kolejność powoływania biegłych, jak i ścisła współpraca (na przykład w ramach opinii kompleksowych) ekspertów z zakresu badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, antropologii oraz seksuologii powinny być częściej stosowane w praktyce.

W odniesieniu do wyzwań związanych z brakiem rozwiązań systemowych zmiany w tym obszarze można upatrywać na gruncie projektu ustawy o krajowym systemie przetwarzania, analizy i klasyfikacji treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie małoletnich (KPRM, 2025). Opis tego projektu nawiązuje do problemów, które wskazywała w swoich pracach Autorka, w tym tego, że „nie ma możliwości automatycznego sprawdzenia, czy dany materiał był już wcześniej zidentyfikowany w Polsce jako CSAM”. Ponadto, jak podkreślono w projekcie, „brak wspólnego systemu prowadzi do powielania pracy, co wydłuża i multiplikuje postępowania karne, obciąża budżet państwa, a przede wszystkim utrudnia efektywną ochronę małoletnich”. Odnośnie do funkcjonalności proponowanego rozwiązania, ważną informacją będzie ta, że każdy plik zawierający treści CSAM, zapisany w bazie obrazowań, otrzyma w bazie *hash* jedynie wpis obejmujący jego wartość oraz zestaw informacji dodatkowych, w tym sygnaturę (sądu, prokuratury lub policji) wskazującą

postępowanie karne, w ramach którego dana treść została zabezpieczona i sklasyfikowana, a także dane identyfikujące biegłego wydającego opinię dotyczącą danego materiału, klasyfikację CSAM zgodną z polskim prawem karnym oraz metadane opisujące nośnik źródłowy, z którego plik pochodzi.

Kolejnym wnioskiem jest potrzeba zmiany w zakresie zadań powierzanych biegłym z obszaru badań informatycznych/badań cyfrowych nośników danych, tak aby ich priorytetami stały się identyfikacja i jak najszybsze dotarcie z pomocą do krzywdzonego dziecka (ang. *victim-centered approach*). Szczególnie biegli posiadający wiadomości specjalne z tej drugiej dziedziny dysponują unikalnymi możliwościami, takimi jak analiza zapisów wizualnych pod tym kątem. Wydaje się, że właśnie biegli policyjni – z racji swojego umiejscowienia w formacji, w której zasobach najprawdopodobniej znajdzie się krajowa baza CSAM – mogliby tworzyć podwaliny nowej specjalności kryminalistycznej, zajmującej się identyfikacją krzywdzonych dzieci. Co więcej, zadania z obszaru badań identyfikacyjnych już obecnie mieszczą się w przywołanych wcześniej zakresach wykonywanych przez nich czynności. Do uregulowania pozostają zatem kwestie praktyczne, tak aby ich badania wspierały utworzony – na przykład na poziomie centralnym tej samej formacji – interdyscyplinarny zespół dysponujący kompetencjami dochodzeniowo-śledczymi (zob. Staciwa, 2021). Biorąc pod uwagę omówiony wcześniej projekt ustawy, tego rodzaju współpraca odbywałaby się w ramach połączonych systemów teleinformatycznych, znajdujących się w zasobach Policji.

Na gruncie zaprezentowanych w tej pracy ustaleń szczególnie widoczna jest potrzeba wypracowania ujednoczonego podejścia do powoływania biegłych z zakresu seksuologii w przypadku podejrzanego lub oskarżonego o czyn zabroniony, związany z nacechowanymi seksualnie, potencjalnie niezgodnymi z prawem treściami z udziałem małoletniego. W tym zakresie należy uwzględnić spostrzeżenia P. Bogackiego (2023), który uważa, że „kwestia zbadania przez biegłego seksuologa sprawcy tej kategorii przestępstw jest istotna z punktu widzenia orzeczenia wobec niego środka zabezpieczającego pod postacią terapii dla preferencyjnych sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej” (s. 62). Ponadto szczególnie zauważalny jest brak literatury podejmującej te zagadnienia, która mogłaby stanowić podstawę do wypracowania takiego podejścia, w tym w zakresie metod i narzędzi wspierających biegłego z zakresu seksuologii przy ocenie wpływu danej prezentacji na potencjalnego odbiorcę. Brak ujednoczonego podejścia w tym obszarze przekłada się także na dostępność oferty szkoleniowej oraz systemu certyfikacji specjalistów posiadających wiadomości specjalne z tego zakresu (Staciwa, 2024a).

Jak już wiadomo, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego wykładnia znamienia „treści pornograficznych” powinna być każdorazowo dokonywana przez organ procesowy stosujący prawo, a zadaniem biegłego jest udzielenie w tym zakresie pomocy w oparciu o posiadane wiadomości specjalne. Na gruncie przedstawionych w tej pracy rozważań można zaryzykować stwierdzenie, że stosowanie skali COPINE w polskim porządku prawnym może mieć niską przydatność, a nawet być uznane za wadliwe, o ile biegły poprzestanie na kategoryzacji treści i nie wypowie się w zakresie wskazanym przez Sąd Najwyższy. Istotnej poprawy sytuacji należy zatem w pierwszej kolejności upatrywać w opracowaniu narzędzia, które mogłoby znaleźć praktyczne zastosowanie w polskim porządku prawnym. Zadanie to nie jest łatwe, o czym świadczą zarówno publikacje dotyczące zbliżonych zagadnień praktycznych (np. Kloess i in., 2019, 2021), jak i wieloletnie wysiłki międzynarodowej społeczności, skupionej wokół infolinii należących do stowarzyszenia INHOPE. Zgromadzone doświadczenia, w tym opracowanie uniwersalnego schematu klasyfikacji i kategoryzacji (ang. *Universal Classification Schema*), który ma wspierać interesariuszy mających kontakt z treściami dotyczącymi małoletnich potencjalnie niezgodnymi z prawem w ramach wykonywanych obowiązków, mogą stanowić wartościowy punkt odniesienia dla dalszej dyskusji w tym obszarze (INHOPE, 2025).

Wnioski płynące z przedstawionych analiz wskazują, że opiniowanie w sprawach dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni wymaga od biegłych poszerzenia tradycyjnej perspektywy specjalistycznej. Konieczne jest nie tylko korzystanie z wiedzy właściwej dla danej dyscypliny, lecz także uwzględnianie specyfiki środowiska cyfrowego, w tym nowych form zachowań i treści. Wymóg ten wiąże się z potrzebą ustawicznego podnoszenia kwalifikacji, gdyż zarówno dynamiczny rozwój technologii, jak i zmieniające się metody działania sprawców powodują, że wiedza biegłych powinna być systematycznie aktualizowana, aby odpowiadała współczesnym standardom. Braki w znajomości mechanizmów funkcjonowania cyberprzestrzeni mogą negatywnie wpływać na jakość sporządzanych opinii, co przejawia się zarówno na stosowanie niepoprawnej terminologii (np. określenia „pornografia dziecięca”), jak i ryzyko nieuwzględnienia elementów istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy. Równocześnie postępująca cyfryzacja i coraz powszechniejsze wykorzystanie narzędzi opartych na sztucznej inteligencji rodzą nowe wyzwania dla praktyki opiniodawczej. Zjawiska takie jak treści generowane za pomocą sztucznej inteligencji i przedstawiające seksualne wykorzystanie dzieci, zautomatyzowane techniki uwodzenia w cyberprzestrzeni czy możliwość wykorzystania promptów (poleceń kierowanych do AI) jako dowód w sprawie wymagają opracowania nowych, adekwatnych metodologii opiniowania.

Formułując wnioski dotyczące rozwiązań systemowych oraz podejścia ukierunkowanego na identyfikację osoby pokrzywdzonej i sprawcy, nie można zapomnieć o dbałości o dobrostan psychiczny osób, które wykonują zadania z tego zakresu. Jak już wspomniano, praca biegłych opiniujących w sprawach dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni wiąże się z podwyższonym ryzykiem przeciążenia emocjonalnego oraz wtórnej traumatyzacji, wynikających z konieczności wielokrotnej ekspozycji na materiały o niezwykle obciążającym charakterze. Odpowiedzialność za ochronę zdrowia psychicznego tych biegłych spoczywa nie tylko na nich samych, lecz także na instytucjach powołujących ich do wykonywania opinii. Z tego powodu zasadne jest sformułowanie postulatu objęcia ich dedykowanymi szkoleniami, a nawet systemem superwizji, co stanowi warunek utrzymania wysokiej jakości opinii oraz długoterminowej zdolności do pracy w obszarze obciążonym istotnym ryzykiem przeciążenia i wypalenia zawodowego.

Na zakończenie należy wspomnieć o toczących się pracach nad ustawą o biegłych sądowych i instytucjach opiniujących, która ma kompleksowo uregulować kwestie związane z naborem, weryfikacją kompetencji, tworzeniem centralnych list oraz prawami i obowiązkami biegłych w postępowaniach karnych i cywilnych (Tomaszewski, 2025). Wprowadzenie takich regulacji niewątpliwie może przyczynić się do poprawy jakości opiniowania oraz zwiększy przejrzystość pracy biegłych.

E-mail autorki: katarzyna.staciwa@pkdp.gov.pl

Bibliografia

- Baran, D. (2023). Ocena prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przestępstwa. W A. Depko & A. Krasowska (red.), *Seksuologia sądowa III. Opiniowanie seksuologiczne w praktyce* (s. 19–57). PZWL Wydawnictwo Lekarskie.
- Beisert, M., Izdebska, A. (2012). Wykorzystanie seksualne dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 2(39), 48–66.
- Bertillon, A. (1893). *Identification anthropométrique: Instructions signalétiques*. Melun Imprimerie Administrative.
- Bogacki, P. (2023). Problematyka opiniowania zaburzeń preferencji seksualnych sprawców przestępstw wykorzystywania treści pornograficznych z udziałem małoletniego. *Przegląd Sądowy*, 1, 58–65.
- Brzozowski, J. (2023). Ekspertyza antropologiczna – analiza obrazu i nagrań wideo. W M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba (red.), *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane* (s. 131–153). Wolters Kluwer.
- College of Policing. (2019). Supporting the wellbeing of Internet Child Abuse Teams (ICAT). Introduction and guidance. <https://www.oscarkilo.org.uk/media/396/download?inline>
- Depko, A. (2022). Opinia seksuologiczna. W K. Eichstaedt, P. Gałecki, A. Depko (red.), *Metodyka pracy biegłego psychiatry, psychologa oraz seksuologa w sprawach karnych, nieletnich oraz wykroczeń* (s. 267–320). Wolters Kluwer.
- Depko, A. (2023a). Podstawy prawne opiniowania sędowo-seksuologicznego. W A. Depko, A. Krasowska (red.), *Seksuologia sądowa II. Opiniowanie w sprawach karnych* (s. 3–37). PZWL Wydawnictwo Lekarskie.
- Depko, A., & Krasowska, A. (2023b). Wstęp. W A. Depko, A. Krasowska (red.), *Seksuologia sądowa III. Opiniowanie seksuologiczne w praktyce* (s. XV–XVII). PZWL Wydawnictwo Lekarskie.
- Depko, A., (2023c). Błędy w opiniowaniu sędowo-seksuologicznym. Rodzaje i przyczyny. W A. Depko, A. Krasowska (red.), *Seksuologia sądowa III. Opiniowanie seksuologiczne w praktyce* (s. XV–XVII). PZWL Wydawnictwo Lekarskie.
- Filipkowski, W., Staciwa, K. (2025). *Quo vadis, analityku?* Prezentacja wygłoszona podczas konferencji CINTiA, Kraków.
- Gałecki, P. (2022). Opinia psychiatryczna. W K. Eichstaedt, P. Gałecki, A. Depko (red.), *Metodyka pracy biegłego psychiatry, psychologa oraz seksuologa w sprawach karnych, nieletnich oraz wykroczeń* (s. 185–230). Wolters Kluwer.
- Gardocka, T. (2024). Wypowiedź w artykule Senkowska, N. (2024). *Sprawca „wirtualnego gwałtu” nie jest bezkarny. Potwierdza to najnowszy wyrok.*

<https://www.rp.pl/prawo-karne/art39881041-sprawca-wirtualnego-gwaltunie-jest-bezkarny-potwierdza-to-najnowszy-wyrok>

- Gullon-Scott, P., Johnson, D. (2024). UK-based digital forensic investigators and the impact of exposure to traumatic material. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 11(3), 209–222. <https://doi.org/10.1108/JCRPP-08-2023-0047>
- Hofmański, P., Zgryzek, K., Sadzik, E. (2007). *Kodeks postępowania karnego. Komentarz* (t. 1, s. 912–915). Wydawnictwo C. H. Beck.
- Jachimowicz, M. (2025). Kategorie biegłych w postępowaniu karnym. *Problemy Współczesnej Kryminalistyki*, 28, 81–135. <https://doi.org/10.52097/pwk.9582>
- Kalinowski, S. (1975). *Opinia biegłego w postępowaniu karnym*. Wydawnictwo Prawnicze.
- Kaplowitz, P.B., Oberfield, S.E. (1999). Reexamination of the age limit for defining when puberty is precocious in girls in the United States: Implications for evaluation and treatment. *Pediatrics*, 104(4), 936–941. <https://doi.org/10.1542/peds.104.4.936>
- Kloess, J.A., Woodhams, J., Whittle, H., Grant, T., Hamilton-Giachritsis, C.E. (2017). The challenges of identifying and classifying child abuse material. *Sexual Abuse*, 31(2), 173–196. <https://doi.org/10.1177/1079063217724768> (Original work published 2019)
- Kloess, J., Woodhams, J., Hamilton-Giachritsis, C. (2021). The challenges of identifying and classifying child sexual exploitation material: Moving towards a more ecologically valid pilot study with digital forensics analysts. *Child Abuse & Neglect*, 118, 105166. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105166>
- Kłak, C. (2012). Pełność, jasność i niesprzeczność jako kryteria oceny dowodu z opinii biegłego w polskim procesie karnym (art. 201 k.p.k.). *Studia Prawnicze KUL*, 4, 48.
- Krac-Batyra, A., Sidor, T., Dejko, P. (2023). W poszukiwaniu nielegalnych treści pornograficznych – zakres badań informatycznych i antropologicznych. W D. Wilk (red.), *Kryminalistyka w zmieniającym się świecie* (s. 233–246). Wydawnictwo Naukowe FNCE.
- Marshall, W.A., Tanner, J.M. (1969). Variations in pattern of pubertal changes in girls. *Archives of Disease in Childhood*, 44(235), 291–303. <https://doi.org/10.1136/adc.44.235.291>
- Marshall, W.A., Tanner, J.M. (1970). Variations in the pattern of pubertal changes in boys. *Archives of Disease in Childhood*, 45(239), 13–23. <https://doi.org/10.1136/adc.45.239.13>
- Mitchell, K.J., Gewirtz-Meydan, A., Finkelhor, D., O'Brien, J.E., Jones, L.M. (2023). The mental health of officials who regularly examine child sexual abuse

- material: Strategies for harm mitigation. *BMC Psychiatry*, 23, 940. <https://doi.org/10.1186/s12888-023-05445-w>
- Oronowicz-Jaśkowiak, W., Gorajski, T. (2018). Diagnoza zaburzeń preferencji seksualnych oraz szacowanie ryzyka powrotności do przestępstwa w opiniowaniu sprawców przestępstw przeciw wolności seksualnej przez polskich psychologów-seksuologów. *Przegląd Seksuologiczny*, 1(53), 27–34.
- Quayle, E. (2008). The COPINE Project. *Irish Probation Journal*, 5, 65–83.
- Quayle, E. (2005). Pornografia dziecięca w Internecie. Działania prewencyjne i terapeutyczne wobec sprawców. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 4(4), 1–25.
- Senkowska, N. (2024, 22 lutego). Sprawca „wirtualnego gwałtu” nie jest bezkarny – potwierdza to najnowszy wyrok. *Rzeczpospolita*. <https://www.rp.pl/prawo-karne/art39881041-sprawca-wirtualnego-gwaltu-nie-jest-bezkarny-potwierdza-to-najnowszy-wyrok>
- Skórzewska-Amberg, M. (2019). *Prawnokarna ochrona dziecka przed seksualnym wykorzystaniem w cyberprzestrzeni*. Poltex.
- Slane, A., Martin, J., Rymer, J., Eke, A., Sinclair, R., Charles, G., Quayle, E. (2018). *Professionals' perspectives on viewing child sexual abuse images to improve response to victims*. *Canadian Review of Sociology*, 55(4), 579–596. <https://doi.org/10.1111/cars.12223>
- Staciwa, K. (2021a). Technologia na służbie. *Gazeta Policyjna*, numer specjalny (2).
- Staciwa, K. (2021b). Krajowa koncepcja rozwiązań systemowych w obszarze zwalczania wykorzystywania seksualnego dzieci. *Problemy Kryminalistyki*, 4, 18–28.
- Staciwa, K. (2023). *Wykorzystywanie seksualne dzieci w cyberprzestrzeni: analiza akt postępowania karnych ze szczególnym uwzględnieniem roli biegłych powoływanych w tych postępowaniach. Cz. 1: Teoretyczna*. Wydawnictwo Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości.
- Staciwa, K. (2024a). Wykorzystywanie seksualne dzieci w cyberprzestrzeni. W A. Depko, A. Krasowska (red.), *Seksuologia sądowa V. Wiktymologia* (s. 157–192). PZWL Wydawnictwo Lekarskie.
- Staciwa, K. (2024b). Zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego dzieci w cyberprzestrzeni z perspektywy cyberkryminologii i cyberbezpieczeństwa. W P. Łabuz, I. Malinowska B. Błaszczak (red.), *Wybrane problemy kryminologii stosowanej i kryminalistyki* (s. 256–287). Pomorska Szkoła Wyższa.
- Staciwa, K. (2024c). *System przeciwdziałania przemocy seksualnej wobec małoletnich w środowisku cyfrowym – opis i kierunkowe rekomendacje działań*. Kancelaria Sejmu – Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji.

<https://pkdp.gov.pl/wp-content/uploads/2025/12/System-przeciwdzialania-przemocy-seksualnej-wobec-maloletnich-w-srodowisku-cyfrowym-Katarzyna-Staciwa.pdf>

- Tomaszewski, T. (2025). Reforma prawa o biegłych sądowych. Kluczowy problem: certyfikacja. *Prokuratura i Prawo*, 3, 77–106.
- Czerederecka, A., Gierowski, J. K., Jaśkiewicz-Obydzińska, T., Wach, E., (2023). Ekspertyza psychologiczna. W M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba (red.), *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane* (s. 889–1012). Wolters Kluwer.
- Warylewski, J.K. (2019). Pornografia dziecięca w świetle prawa krajowego, międzynarodowego i unijnego. *Państwo i Prawo*, 9, 112–127.
- Widła, T. (1992). *Ocena dowodu z opinii biegłego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Wilk, D. (2019). Biegły konsultant w procesie karnym. *Prokuratura i Prawo*, 7–8, 60–80.

Orzecznictwo

- Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (2014, 28 stycznia). Wyrok, II AKa 430/13. LEX nr 1467019.
- Sąd Najwyższy (1982, 3 maja). Wyrok, I KR 319/81. OSNPG, 11, poz. 149.
- Sąd Najwyższy (1999, 24 listopada). Wyrok, I CKN 223/98. LEX nr 39411.
- Sąd Najwyższy (2007, 17 maja). Postanowienie, II KK 331/06. LEX nr 301131.
- Sąd Najwyższy (2008, 24 stycznia). Postanowienie, II KK 290/07. LEX nr 346651.
- Sąd Najwyższy (2010, 23 listopada). Wyrok, IV KK 173/10. LEX nr 667510.
- Sąd Najwyższy (2017, 11 stycznia). Wyrok, III KK 188/16. LEX nr 2321853.
- Sąd Najwyższy (2020, 15 stycznia). Postanowienie, V KK 655/19. LEX 2777419.
- Sąd Najwyższy (2021, 18 stycznia). Postanowienie, IV KK 251/20. LEX 3111703.

Akty prawne

- Decyzja nr 166 z dnia 29 czerwca 2018 r. Dyrektora Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2025 r. w sprawie biegłych sądowych, Dz.U. z 2005 r., nr 15 poz. 133.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie specjalizacji w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia, Dz.U. z 2023 r., poz. 1771.

- Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1689.
- Ustawa z dnia 24 lutego 2017 r. o uzyskiwaniu tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia, T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 342.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy, T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 911.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, T.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 46.
- Zarządzenie Nr 61 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 kwietnia 2022 r. w sprawie tymczasowego regulaminu organizacyjnego Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji, Dz. Urz. KGP z 2022 r., poz. 177.

Źródła internetowe

- CLKP (2026). *Badania antroposkopijne*. Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji. <https://clkp.policja.pl/clk/badania-i-projekty/langnodata/badania-antroposkopijn/10436,BADANIA-ANTROPSKOPIJNE.html>
- CLKP (2026). *Zakres badań informatycznych*. Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji. <https://clkp.policja.pl/clk/informatyka-sledcza-w-c/zakres-badan-informatyc/153024,Zakres-badan-informatycznych.html>
- Europol (2026). *Stop Child Abuse – Trace an Object*. <https://www.europol.europa.eu/stopchildabuse>
- INHOPE (2025). *Launching Version 3 of the Universal Classification Schema*. <https://www.inhope.org/articles/launching-version-3-of-the-universal-classification-schema>
- INHOPE (2026). *The global network fighting child sexual abuse material online*. <https://www.inhope.org/>
- KPRM (2025). *Projekt ustawy o krajowym systemie przetwarzania, analizy i klasyfikacji treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie małoletnich*. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-krajowym-systemie-przetwarzania-analizy-i-klasyfikacji-tresci-przedstawiajacych-seksualne-wykorzystywanie-maloletnich>
- LK KWPEŁ (2026). *Pracownia badań cyfrowych nośników danych*. Laboratorium Kryminalistyczne KWP w Łodzi. <https://lk-lodzka.policja.gov.pl/el8/struktura/sekcja-dokumentow/pracownia-badan-cyfrowych-nosn/606,Pracownia-Badan-Cyfrowych-Nosnikow-Danych.html>

Policja Podkarpacka (2026). *Badania cyfrowych nośników danych*. <https://podkarpacka.policja.gov.pl/rze/komenda-wojewodzka/laboratorium-kryminalis/specjalnos/45265,Badania-cyfrowych-nosnikow-danych.html>

PTS (2025). *Wspólne stanowisko PTS i konsultanta krajowego w dziedzinie seksuologii drn. med. Andrzeja Depko w sprawie kwalifikacji seksuologów wydających opinie seksuologiczne w postępowaniach sądowych*. Polskie Towarzystwo Seksuologiczne. <https://pts-seksuologia.pl/sites/strona/157/wspolne-stanowisko-pts-i-konsultanta-krajowego-w-dziedzinie-seksuologii-dr-n-med-andrzeja-depko-w-sprawie-kwalifikacji-seksuologow-wydajacych-opinie-seksuologiczne-w-postepowaniach-sadowych>

Słownik Języka Polskiego PWN (2026). *Biegły*. <https://sjp.pwn.pl/slowniki/bieg%C5%82y.html>

Title of article in English: Experts appointed in criminal proceedings concerning the sexual abuse of children in cyberspace

The article examines the challenges faced by the legal system in addressing the phenomenon of child sexual abuse in cyberspace from the perspective of the role of experts appointed in criminal proceedings. The author highlights the dynamic nature of changes occurring in this area and the resulting need to adapt the application of legal provisions and established practices to new forms of criminal activity.

Among the issues concerning expert witnesses, the article discusses the definition of an expert, categories of experts, and their procedural position in criminal proceedings. Particular attention is given to experts who are most frequently appointed, including those specializing in computer forensics/digital evidence analysis, anthropology, sexology, psychiatry, and psychology. Current challenges include, inter alia, the lack of uniform standards for expert opinions, methodologies, and tools, which may affect the quality of expert reports and, consequently, their usefulness for judicial authorities. The need to develop systemic technological solutions is emphasized, such as a national CSAM database and tools for exchanging hash values that could be used by experts.

The article also points to the necessity of carrying out tasks related to victim identification, appointing experts in an appropriate sequence, and adopting an individualized approach to defining the scope of their tasks – particularly through the formulation of questions that take into account the context of specific criminal proceedings. The author further underscores the importance of safeguarding the mental well-being of experts, especially when they are exposed to materials depicting child sexual abuse (Child Sexual Abuse Material, hereinafter: CSAM).

The conclusions refer to the benefits of cooperation among experts in computer forensics/digital evidence analysis, anthropology, and sexology in the context of comprehensive expert opinions, as well as to a standardized approach to appointing sexology experts in cases involving suspects or defendants accused of offenses related to sexually explicit, potentially unlawful content involving minors. The article also signals the need to develop tools supporting the examination of such content, as well as the potential use of specialized knowledge from other expert fields, such as criminal analysis and forensic linguistics.

Overall, the article constitutes an important contribution to the discussion on the effectiveness of protecting children in cyberspace by enhancing experts' qualifications and adapting the practices of law enforcement agencies and the justice system to contemporary challenges.

Keywords:

expert witness; Child Sexual Abuse Material; CSAM; child sexual abuse

Cytowanie:

Staciwa, K. (2026). Biegli powoływani w postępowaniach karnych dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci w cyberprzestrzeni. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 25(2), 76–112.

Artykuł jest dostępny na licencji *Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska*.

Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości